

BŁGOSŁAWIENSTWO (1078) *sb n*

błogosławieństwo (1064), **bogosláwieństwo** (14); bogosláwieństwo *WróbŻółt* (3), *WróbŻółtGlab, KochFr*; błogosławieństwo : bogosláwieństwo *LubPs* (56 : 4), *Leop* (26 : 1), *Mącz* (1 : 4).

o oraz a jasne (w tym w a 19 r. błędne znakowanie); -e- (43), -é- (1) *OrzQuin*.

sg *N* błogosławieństwo (222). ◇ *G* błogosławieństwa (203). ◇ *D* błogosławieństwu (19). ◇ *A* błogosławieństwo (312). ◇ *I* błogosławieństwem (79); -em (5), -(e)m (74). ◇ *L* błogosławieństwie (78). ◇ *V* błogosławieństwo (1). ◇ *pl N* błogosławieństwa (55). ◇ *G* błogosławieństw (7). ◇ *D* błogosławieństwám (1). ◇ *A* błogosławieństwa (88). ◇ *I* błogosławieństwy (7). ◇ *L* błogosławieństwach (5), błogosławieństwi(e)ch (1); -ach : -(e)ch *BudNT* (1 : 1); -ach (4), -ách (1); -ach :-ách *BudBib* (1 : 1).

Sł stp, Cn notuje, *Linde XVI – XVIII w.*

1. *Błogosławienie, życzenie dobra i pomyślności (zwłaszcza wypowiedziane w imię Boże); powinszowanie; benedictum Mącz; benedictio Cn* (156) : Błogosławieństwo rodziców wiele może *RejJóz A6v marg, A6; KromRozm II h2v; KromRozm III K6v; Leop Deut 11/29*; S tym thedy błogosławieństwem W. K. Z. nálezego miłościwego páná witamy/ áby pan Bog wízechmogący to zácżęte naczynie/ y ogień w łercu [...] pomnożyć á ku dobremu końcu przywieść raczył *LeszczRzecz A6v*; Práwie błogosławieństwá/ ony Dawidowy/ Ze wízech łtron przypadáią/ ku temu domowi. *RejZwierz 54; BibRadz Gen 9/27; BielKron 67*; Benedictum, Dobrorzeczenie/ Bogosláwieństwo. *Mącz 87a*; Benedice, S Bogosláwieństwem/ s dobrym życzeniem/ winłzowaniem. *Mącz 87a; CzechRozm 45v, 46, 46v [2 r.], 140, 244v*; ále ná ich nienawiść kładł [ś. *Abramiusz*] miłość: [...] ná ich złorzeczenia/ błogosławieństwo *SkarŻyw 236, 30 [2 r.], 31, 249, 336, 503 (9); WujNT 520; SkarKazSej 697a; PaxLiz E2*.

błogosławieństwo kogo (4): Zámknienie ma w łobyie błogosławieństwko kościoła wyernych/ ktore⁸⁹ kriřtus ieřt prawdziwym zachowywáczem *LubPs L2 marg; BibRadz Gen 24 arg; StryjKron 125 [2 r.]*.

błogosławieństwo od kogo (2): Iudowe błogosławieństwo od oycá. *BielKron 18v marg; StryjKron 125*.

błogosławieństwo komu: Błogosławieństwo Noego Semowi y Iaphetowi/ Synom cnotliwym *StryjKron 6 marg*.

błogosławieństwo na co (2): *SkarŻyw 134*; Szła zás [*Holha*] do Patriarchy prołżąc go o Błogosławieństwo ná dom łwoy *StryjKron 125*.

Zwroty: »da(wa)ć błogosławieństwo« [*szyk zmienny*] (11): *OpecŻyw 178v; RejPs 196v*; Iáko Noach Abráam/ Iákob y Izaák/ Káždy tu z nich po tobie/ zołtáwił dobry znak/ Dáiąc miłym potomkom/ łwe błogosławieństwá *BielKom B3; Leop 1.Mach 2/69; BielKron 15v, 19, 45v, 318*; y dał mu ná drogę błogosławieństwo. *SkarŻyw 134, 346; ActReg 55*.

»wziąć błogosławieństwo« (2): Weźmiecie błogosławieństwo z plonu nieprzyaciółow/ Pánłkich. *Leop 1.Reg 30/26; BudBib 4.Reg 5/15*.

Szeregi: »błogosławieństwo i przeklęctwo«: lecz ięzyká żaden z ludzi nie może okrocić: [...] Z tychże vlt wychodzi błogosławieństwo y przeklęctwo. *WujNT Iac* 3/10.

»winszowanie abo błogosławieństwo« (2): Láłká Pána náłzego Iezufa Chriftufa niech będzie z wami [...] Ale oni tego niechcą mieć zá wzywanie/ ále tylko zá iedno winszowanie/ ábo błogosławieństwo. *CzechRozm* 199v, 199v.

»błogosławieństwo i złorzeczeństwo«: Oświadczam fię [...] przed niebem y przed ziemią/ zem wam przełożył żywot y śmierć/ błogosławieństwo y złorzeczeństwo *ReszPrz* 106.

W przen (1) :

Zwrot: »dawać błogosławieństwo«: Mátká Polska mowi: dáiąc błogosławieństwo corkam íwym. *BielSat* H2v.

a. *Poświęcenie, uświęcenie; zalecenie; aprobaty, poparcie, zezwolenie, upoważnienie, nakaz; benedictio Calep, Cn* (76) : *KrowObr* 105; Y błogosławił Bog dniowi fiodmemu á poświęcił go [...] (*marg*) Błogosławieństwo to/ nic inego nie iest iedno chwalebne nieiakie poświęcenie [...] (-) *BibRadz I* 2a *marg*; *RejPos* 189v; siłę mogło ludzkie błogosławieństwo/ tho iest/ Moizéłzowo y infzych: iż też twym błogosławieństwem y naturę odmieniáli ludzie święci: Cóż rzeczemy o poświęceniu (w ónéy íprawie Ciála Pánłkiego) Boskim *BiałKat* 321, 161, 283v [2 r.]; Tákiec wam błogosławieństwo then Oćiec y przodek wálz po tobie zořtáwił. *Confefs.* Żeby cieiełnie y máteryálnym ípořobem Pána Chriftufa wierni ieść mieli. *WujJud* 171; A máią być [*małženstwa*] potwirdzáne w kořciele [...] y błogosławieństwem świętem vćcione. *WujJudConf* 211v; *BiałKaz* M4v; *SkarJedn* 304; á máiąc: iefzcze lat ósmnáście/ zá błogosławieństwem oycá íwego y mátki/ do zakonu ś. Dominiká/ [...] wřtąpił. *SkarŻyw* 308, 51, 86, 225, 543; *StryjKron* 667; *Benedictio* – Błogosławieństwo, pozegnanie. *Calep* 136a; *LatHar* 136, 328; *WujNT* 31, 115, 622, *Xxxxx2v*; *SkarKaz* 155b, 159b [2 r.], *Ooooo* [2 r.].

błogosławieństwo czego: Błogosławieństwo chlebá ná puřczy/ było wzorem cudá przyřłęgo ná wieczery *SkarKaz* *Ooooo*.

błogosławieństwo na co (5): *SkarJedn* 160, 368; Papieř [...] íam im potwirdzenie ábo błogosławieństwo ná te ítany dawa. *CzechEp* 364, [382]; *NiemObr* 166. *Cf* »potwirdzenie albo błogosławieństwo«.

błogosławieństwo nad czym: niechay będzie nád wódá błogosławieństwo *BiałKat* 241.

błogosławieństwo w czym: ktorzy [*kapłani*] ludzyem dawáli błogosławieństwá w potráwach y w inych rzeczach *BielKron* 6v.

Zwroty: »da(wa)ć błogosławieństwo, danie błogosławieństwa« [*szyk zmienny*] (16): *OpecŻyw* [27]; Y yemu íamemu [*Piotrowi*] pan błogosławyęństwo y klucze dał *KromRozm III* N2V; *KrowObr* 160, 161; *BielKron* 6v, 14; Przetofz ten Melchylfedech dáie błogosławieństwo Abráhamowi *SkarŻyw* 284, 349, 472, 497, 511; *StryjKron* 125; *CzechEp* 364, [382]; *NiemObr* 166; *KořakSzczęřl Cv*. *Cf* »biskupie błogosławieństwo«.

»błogosławieństwo wziąć, brać, przyjąć, wzięcie, branie, błogosławieństwa« [*szyk zmienny*] (15): *KrowObr* 109v; *SkarJedn* 160, 293; chcećieli odemnie wziąć moje błogosławieństwo/ oto ie wam ofiáruię *SkarŻyw* 335, 30 [2 r.], 31, 236, 250, 358 (10); *WujNT Hebr* 7/7; [*biskup Leoncyjus do Euzebiei cesarzowej*] ty z wyřokiego máieřtatu twego znidź/ [...] y ípuřć głowę pod ręce moje/

do bránia błogofławieńftwá. *SkarKazSej* 680a. *Cf* »kapłańskie błogosławieństwo«, »poświęcanie a błogosławieństwo«.

Wyrażenia: »apostolskie błogosławieństwo«: Grzegorz/ ktory y Hildebrándus/ Papielz/ [...] powolne Świętemu Piotrowi posłufzeńftwo okazuiącym/ Apostolkie błogofławieńftwo. *KrowObr* 234v.

»błogosławieństwo biskupie; biskupie błogosławieństwo« (2 : 2): Y [S. *Dunstan*] wrociwłzj fię do ołtarzá/ dał Bifkupie ludziom błogofławieńftwo. *SkarŻyw* 511, 235; *WujNT* 80 *marg*, Xxxxx2v.

»błogosławieństwo kapłańskie; kapłańskie błogosławieństwo« (1 : 1): *KromRozm III* K6v; Bo gdym im rofkazał áby odemie/ kápłáńfkie błogofławieńftwo wzięli/ rzućili fię do mnie grubi oni ludzie *SkarŻyw* 30.

»błogosławieństwo kościelne«: Heretycy błogosławieńftwá kościelnego vczefnicy być niemogá. *SkarŻyw* 86 *marg*.

»błogosławieństwo papieskie«: On to pokornie przyiáwłzj wyfzedł zbłogofławieńftwem Papielkim *SkarŻyw* 166.

»ustne błogosławieństwo«: Sámo miefzkánie ludzi świętych y flug Bożych/ dom poświęca/ [...] á coź [...] modlitwá ich zá nimi do Bogá y vftne błogofławieńftwo? *SkarKaz* 579a.

»w krzyżu błogosławieństwo«: Ręce ná krzyż/ w Krzyżu błogosławieństwo. *SkarŻyw* 349 *marg*.

Szeregi: »błogosławieństwo to jest moc; moc i błogosławieństwo« (1 : 1): Pierwłza/ áby Metropolit wálz [...] do Rzy^{mu} do Papielza po błogofławieńftwo to iefł po moc ná vrząd [...] fláł. *SkarJedn* 368, 160.

»poświęcanie a błogosławieństwo; błogosławieństwo i poświęcanie« (1 : 1): Powiedz mi naprzod/ flkadeście tho błogofławieńftwo y połwiácánie wzięli? *KrowObr* 109v; *RejPos* 351.

»potwierdzenie abo błogosławieństwo« (2): Papielz [...] flám im potwierdzenie ábo błogofławieńftwo ná ty ftany dawa. *CzechEp* [382], 364.

»błogosławieństwo i przeżegnanie; przeżegnanie i błogosławieństwo« (1 : 1): Wiedzieli ci wážność błogofławieńftwá y przeżegnánia Páná Chriftufowego *WujNT* 80, 155.

b. *W Starym Testamencie: akt błogosławienia syna pierworodnego mianujący go głównym spadkobiercą* (26) : Izali ty iednoź tylko małz błogofławieńftwo o oycze moy? [...] Y plákał Ezau głofem wielkiem. *BibRadz Gen* 27/38, 33, 36, 41; przyfzedł Ezau z łowu/ przynioźł oycu potráwę profząc błogofławieńftwá. *BielKron* 14v, 6v; *RejAp* 51v; *RejPos* 56v [2 r.]; *SkarŻyw* 346 [3 r.]; iz potym gdy chćiał być [Ezau] dziedźicem błogofławieńftwá/ był odrzucon. *WujNT Hebr* 12/17, s. 780.

Zwroty: »da(wa)ć błogosławieństwo« (3): [Izaak] rofkazał fynowi Ezau áby mu co vczynił iefć z łowu fwego/ pirwey niźli mu da błogofławieńftwo. *BielKron* 14, 14, 14v. *Cf* »błogosławieństwo pirworodne«.

»pod- (prze-, u-)chwycić błogosławieństwo« (4): Iakob zá porádá máthczyná/ przechwyćił Błogofławieńftwo brathu Ezau *Leop Gen* 27 *arg*; *BibRadz Gen* 27/35, 36; *BielKron* 14v.

»wziąć błogosławieństwo«: Brát twoy przyfzedł ná zdrádye/ wzył tve błogofławieńftwo *BielKron* 14v.

Wyrażenia: »błogosławieństwo ojcowskie, ojca; ojcowskie błogosławieństwo« (3 : 1): *PatKaz III* 132v; Stárał lie też Iakob y z mátką fwoią iákoby był w błogofławieństwie oycowfkim podfzedł Ezau brátá fwego *RejPos* 280v; *SkarŻyw* 346 [2 r.].

»błogosławieństwo pirworodne«: Rebeká [...] kazála mu [*Izaakowi*] łobie przywieść dwoie kozłat/ [...] y vwárzyła ie á kazála nieść Izáákowi miáłto Ezau/ áby mu dał błogofławieństwo pirworodne *BielKron* 14.

2. *Wyróżnienie, wybranie, uszczęśliwienie przez Boga; benedictio Cn (62)* : *TarDuch* B3v; *LubPs* B; *Leop Matth* 5 arg; *RejPos* 58 [2 r.], 266 [2 r.], 266v; Ošťátecznie Pan błogofławieństwo thym zawięzać raczył/ Iż to będzie błogofławiony/ ktory będzie ćirpiál vćifńienie dla fprawiedliwości. *RejZwierc* 141v, 139 [4 r.], 140; *CzechRozm* 44v, 45, 234v [2 r.]; *SkarŻyw* 185; *LatHar* 203; *WujNT* 35, 213, 242, *Rom* 4/9; *SiebRozmysł* F2v, L4v; Błogofławieni ktorzy vwierzyli á nie widźieli. w tákiew wierze otrzymác mamy błogofławieństwo. *SkarKaz* 159b.

błogosławieństwo kogo (18): *RejPs* 53, 221v, 224v, 226; Błogofławieństwo tych kthorzi prágną fprawiedliwości/ ábowiem hoinie będą náfyceni. *LubPs* I4v marg, G4v marg, Kv marg, N3v marg, Z5 marg, bb4v marg; *Leop Eccli* 14 arg; *BibRadz Zach* 14/20; *RejPos* 146v [2 r.]; *BudNT Rom* 4/6; *CzechRozm* 211v; *SkarŻyw* 46; Dawid opowieda błogofławieństwo człowieká/ ktoremu Bog pocztya fprawiedliwość bez vczynkow *WujNT Rom* 4/6.

błogosławieństwo od kogo (2): *RejZwierc* 140; To náfze błogofławieństwo od Chryšťufá: Błogofławieni ktorzy nie widźieli á vwierzyli. *SkarKaz* 209b.

błogosławieństwo komu (4): błogofławieństwo miłofiernym/ bo też oni nád łobá miłofierdzie otrzymáią. *LubPs* K2 marg, L2v marg, X4v marg, Y6 marg.

Zestawienie: »ośmioro błogosławieństwo, ośm błogosławieństw« (4): Tám naydziełz ono ośmioro błogofławieństwo/ ktore vcźniom twym ná gorze Pan twoy vfty fwemi Bołkimi zálecał *LatHar* 263, +++; *WujNT* 17, Xxxxx2v.

Szeregi: »obietnica i błogosławieństwo«: Wdzyęcźna obietnicá y błogofławieństwo tym/ ktorzy przełádowánye ćirpią *LubPs* Y6 marg.

»pirworodieństwo, prawo pirworodieństwa a (i) błogosławieństwo« (3): [*Pan*] wziął im ono práwo pirworodieństwá ich/ y błogofławieństwá ich/ á dał tobie nędznikowi á pogáninowi *RejPos* 57, 57 [2 r.].

»powaga a błogosławieństwo«: A dziś iáki iełt fťan ich [*wiernych pańskich*] á iáka powagá á błogofławieństwo ich/ to iuż twemu rozmyłłaniu porucźam. *RejAp* BB7.

»wezwanie i błogosławieństwo«: káźdy [...] thák lie pytác powinien/ [...] áby nie żył iáko ine nieme źwirze/ y nie tráćił łobye márnne wezwánia y błogofławieństwá fwego. *RejWiz* A8.

W przen (2) : á imię tve zacnie wywyźłze/ y będziełz ty [*Abramie*] błogofławieństwem [*esto benedictio*]. *BibRadz Gen* 12/2, I 6c marg.

3. *Uwielbienie, oddanie czci; dziękczynienie, wdzięcźność, wychwalanie; precatio Cn (63)* : To gdy t. m. wczynyłz bandzyełz myala [...] myłofcz y blogoflawyenieńtwo náłfze *LibLeg* 8/133v; *WróbŻołtGlab* A4v; komu tedy należy kazde błogoflawienieńtwo iedno tobie panu náłfemu *RejPs* 153v, 150, 161, 164v, 201, 212 (8); *Leop Iob* 29/13, AAA4v, BBB3; *BibRadz Gal* 4/15; *RejAp* 60v; *RejPos*

42v, 193v; *RejZwierc* 9v; *BudBib* 2.Par 20/26, *Eccli* 45/1; *BiałKaz* 12v; Pamięć śprawiedliwego w błogosławieństwie/ a imię złośliwych śprochnieie y śmierdzieć będzie. *SkarŻyw* A5v; *WujNT Gal* 4/15.

błogosławieństwo komu (4): Błogosławieństwo y chwałá/ y mądrość/ dziękowanie/ cześć/ moc y zwycięstwo Bogu nálezmu ná wieki wiekom *RejAp* 66; *RejPos* 83; *BudNT Apoc* 5/13; *WujNT Apoc* 5/13. Cf *Szeregi*.

błogosławieństwo od kogo (3): A což mu s tego rołcie [...] wnet od wżech błogosławieństwo *RejZwierc* 102, 141, 141v.

Zwroty: »błogosławieństwo (od)dawać« [*szyk zmienny*] (5): *RejAp* 49, 53v, 128v; *CzechEp* [416]; A pádáiac ná twarzy śwoie/ [*stany niebieskie*] dawáli wieczne błogosławieństwo iemu. *RejPos* 345v. Cf »chwała i błogosławieństwo«.

»wziąć błogosławieństwo« (2): Godny ieft báránek/ ktory zábyty ieft/ wziąć [...] cześć/ chwałę/ y błogosławieństwo. *LatHar* 260; *WujNT Apoc* 5/12.

Szeregi: »(cześć, śława) chwała (a) i (ni) błogosławieństwo; błogosławieństwo, cześć i chwała« (20 : 4): *RejPs* 96, 141, 142v, 146, 146v; iuż duchowie święci y wżycy wierni iego dziwną chwałę á dziwne błogosławieństwo dawáli Pánu *RejAp* 128v, 49, 53 [2 r.], 53v, 55v, 66 (10); *RejZwierc* 139v; Siedzącemu ná śtolicy/ y báránkowi/ błogosławieństwo y cześć/ y śławá/ y dzierzáwá ná wieki wiekow. *BudNT Apoc* 5/13; *CzechEp* [416]; *LatHar* 260, 561, *WujNT Apoc* 5/12, 13; *WysKaz* 36; *PowodPr* 4.

»błogosławieństwo i dziękowanie; dziękowanie a błogosławieństwo« (10 : 1): iáko mamy vżywác tych dárow Páńskich/ z dziękowaniem á z błogosławieństwem iemu *RejPos* 83; Błogosławieństwo y dziękowanie/ niechay będzie Pánu IEzułowi Chryštułowi *LatHar* 545, 546 [5 r.], 547 [4 r.].

»błogosławieństwo i złorzeczeństwo«: Stychże vft pochodzi błogosławieństwo y złorzeczeństwo. *Leop Iac* 3/10.

4. *Szczęście i dobrobyt w wyniku łaski bożej; benedictio Mącz, Cn* [Podział przykładów na grupy **a.** i **b.** jest dyskusyjny. Można by je raczej traktować wspólnie] (786) :

a. *Łaska duchowa, szczęście duchowe* (725) : *OpecŻyw* 26v, 184v; *PatKaz III* 98, 105, 112v, 117v, 141; *WróbŻółt* rr4v; RAcz miły panie łaskawe błogosławieństwo vczynic nam tu wiernemu zebraniu twemu *RejPs* 96v, 35, 46, 75v, 96, 151v (14); *RejJóz* A5; *HistAl* Gv; *KromRozm III* K6v; *GliczKsiąż* Cv; Iákie błogosławieństwo ieft temu zgotowane/ ktory nálláduie woley Bożey. *LubPs* S6v marg, A6v, B3 marg, E4v [2 r.], F3 marg, G4 (24); *GroicPorz* C3, aa2; *KrowObr* 67v, 80v, 81, 93, 97 (18); *Leop Deut* 11/27, *Ps* 3/8, 144/16; *OrzList* c2v; Iáko vrodzay ieft błogosławieństwo/ ták też zálie niurodzay przekłętwo. *BibRadz I* 2d marg, *Gen* 1 arg, 12/3, 8va marg, *Gen* 22 arg, 12b marg (16); *OrzRozm D*; *BielKron* 2v, 10, 14v, 45 [2 r.], 97v (9); *Mącz* 87a; *RejAp* BB5v, 11 [2 r.], 48, 68v, 71v (19); *GórnDworz* M2v, Kk7v, L12; iuż nie było czego czekać iedno śądu frogiego/ á nie nádziewác śie tego błogosławieństwá/ ktorego ná on čás przy vwielbieniu ciáłá nálezgo z rádofciá czekamy. *RejPos* 33v; Abowiem wam błogosławieństwo kładę w tym/ iefli będziecie śłuchác śłow á rośkazánia Páná śwoiego. *RejPos* 63v, A5, 7v, 9, 15, 16 (129); *RejPosRozpr* c4; *BiałKat* 231, 386v; *KwiatOpis* A3; *KuczbKat* 5, 95, 100, 170, 385; *RejZwierc* 5, 30v, 102v, 131, 190 (11); *WujJud* 15v,

16 [3 r.], 18v, Llv *rej*; *WujJudConf* 15v, 16; wŷyŷcy wierni nádzyeią tylko czekáią á czekáją onego błogofławieńftwá od wiekow im zgotowánego. *RejPosWstaw* [21³], [21³], [41³]; *BudBib Lev* 25/21, *Deut* 12/15, 16/17, 33/23, *2.Esdr* 13/2 (12); *BiałKaz* M4; *CzechRozm* 30v, 44v [2 r.], 47, 50v, 74v (10); *KarnNap* E2, G2v; *ModrzBaz* 9v, [38]v, 124v [2 r.], 141v; *SkarJedn* 147 [2 r.], 148, 395, 396 [2 r.], 402; *KochPs* 168; Nie mnieyŷzy przykád iáłmużny/ y błogofławieńftwá z niey/ ná oney drugiey wdowie brác łobie możem *SkarŻyw* 103, 28, 245, 283, 286, 332 (9); *StryjKron* A; *CzechEp* [404]; *WerKaz* 306; *ArtKanc* I16; IEzu nałódŷy [...] rácz mię teŷ takim błogofławieńftwem opátrzyć iákimeŷ trzy krole obdárzył *LatHar* 222, 40, 68, 233, 240, 251 (10); *KolakCathOkuń* A2v; A rozeznác wláściwie nie wŷyŷcy vmieią. Co ielt nawyŷŷze Dobro/ co błogofławieńftwo *KolakSzczęśl* A3, A3v, B2, B3, Cv; Przetoŷ y Páweł ś. kielich páńŷki kielichem błogofławieńftwá zowie. *WujNT* 115, 27 *przedm*, 67, 155, 217, *Rom* 15/29 (12); *SarnStat* 19; *PowodPr* 6; Iam táki y tenŷe Bog ná ktorým fłuŷnie przełtáiecie/ y od ktorego wŷytkiego fwego błogofławieńftwá oczekiwácie. *SkarKaz* 549a, 242a, 517a, 579b, 581b, 633b (8); *VotSzl* F; *PaxLiz* Ev; *SkarKazSej* 665b, 666a [2 r.], 688b [3 r.].

błogofławieństwo kogo (5): *RejAp* 180v; A byłoby wiele wypifowác obietnic á błogofławieńftwá káŷdego wiernego iego. *RejPos* 175v, 79v *marg*, 81v *marg*; *CzechRozm* 45.

błogofławieństwo od kogo: [*Pan ociec*] [...] Lat oŷmódzieŷát doczekawŷy [...] potomftwo zacne/ z niego drugie/ y máło nie trzećie wyŷrzał: pełen onego błogofławieńftwá od Bogá *GostGospSieb* +3.

błogofławieństwo komu (2): Obyethniczá y błogofławyeńftwo wiernemu koŷciołowi Páńŷkiemu/ iŷ ich potomftwo ná wyeki wieczne w łáłce Páńŷkiej zołtánie. *LubPs* X4 *marg*; *BielKron* 97v.

błogofławieństwo nad kim (3): *LubPs* V2v *marg*; A kogo to dármo potka wydárnie s fmiereći [...] iefzce kthemu rozŷyŷzenie wŷytkiego błogofławieńftwá nád łobá/ á iákoŷ fie tu nie ma rozmiłowác tego Páná fwego *RejPos* 310v, 222v.

Zwroty: »brać (wziác) błogofławieństwo« [*szyk zmienny*] (8): A tacy fñadz biorą błogofławieńftwo od páná *RejPs* 34v, 30v, 195; *LubPs* F4; *KrowObr* 82v; *BibRadz Gen* 12 *arg*; Iáko oni Mędrscy ze wfchodu [...] wzięli błogofławieńftwo od niego. *RejPos* 19v; *WujNT Hebr* 6/7.

»chodźć w błogofławieńftwie« [*kalka łac: ambulare in benedictione*] [*szyk zmienny*] (11): tu iuŷ możelŷ rozumieć w iákim błogofławieńftwie táki káŷdy chodzi przed Máyeftatem fwiętym iego *RejPos* 333, 16v, 30, 44, 63v, 65 (11).

»da(wa)ć (dający) błogofławieństwo« [*szyk zmienny*] (40): *OpecŻyw* 185; *PatKaz III* 195v; Ty miły panie dałŷ bogofławieńftwo roku ŷyŷnoŷci y płodnoŷci twoiey *WróbŻołt* 64/12, Vv; *RejPs* 170; *SeklKat* G4, L; *MrowPieŷ* [5]; *LubPs* B4v, dd3v *marg*; *KrowObr* 82v, 87, 97, 160; I dał im [*Bóg*] błogofławieńftwo/ y rofplódzili fie niepomału: y nieumnieyŷŷy im bydłá. *Leop Ps* 106/38, *Lev* 25/21, *Num* 6/24, 27, *Deut* 2/7, 30/5 (9); *BibRadz Gen* 28/4, *Ps* 107 *arg*; *BielKron* 165v; *RejAp* 192; *RejPos* 351; *WujJudConf* 215v; *SkarJedn* 4; *SkarŻyw* 86, 131, 270, 271; *KochFr* 112; *ArtKanc* N11; *LatHar* 235; *SiebRozmyśl* L2v [2 r.]; *PowodPr* 4.

peryfr. »błogofławieństwo maczuga dáwać« = *bić*: Od kogoŷ nędzniku w then czás obiáwienie maŷ? [...] Znác będye obiáwienie twoie od ktorego ie bogá miewaŷ po guziech twoich/ [...] y ktoć błogofławieńftwo máczuga dáwa. *RejAp* 11.

»dosta(wa)ć błogosławieństwa« [szyk zmienny] (4): *BielKron* 97v; *WujJud* B3v; iż ci co nie ná nię [obietnicę] łpułzczáli/ błogofławieńftwá z niey ku wpráwiedliwieniu doftawáli. *CzechRozm* 45v; *KarnNap* D3v.

»błogosławieństwa dostąpić, dostąpienie« [szyk zmienny] (15): *PatKaz III* 97; *RejPs* 34, 221; *BielKom* G6v; Trzeciey nocy błogofławieńftwá doftapifz/ áby nie s ciebie łynowie rodzili łzczęfliwie. *BielKron* 97v; *GórnDworz* H2; *RejPos* 141v, 339v; w kthorym [*Nasieniu*] włyftki narody błogofławieńftwá doftąpić miály. *CzechRozm* 46v, 74v, 168, 174; *KochWr* 23; *LatHar* 400; *KołakSzczęśl* B.

»błogosławieństwem obdarzyć« (2): *LubPs* cc4v; [*Bóg*] włyftkich wólélákim błogofławieńftwem obdárzy y vbogáci. *ReszPrz* 112.

»błogosławieństwo odnieść, odnosić« [szyk zmienny] (27): *LubPs* O2v marg; *RejPos* 33, 57 [2 r.], 82, 90v, 106v (18); co zá błogofławieńftwá ci odnołzá ná łobie/ ktorzy prawdziwie ciála páná Krytułowego pożywáią. *RejPosWiecz*² 93 marg, 96; *RejZwierc* 140v, 141; *KochPs* 33; *SkarŻyw* 131, 597; *CzahTr* F3.

»błogosławieństwo otrzyma(wa)ć, odzierać, otrzymanie błogosławieństwa« [szyk zmienny] (15): Nápominiáne ábychmy od złości przeláli iefli chcemy nád łobá obyecáne błogofławieńftwá od Páná otrzymác. *LubPs* K2v marg, aa4v; *KrowObr* 92v, 93, 174v; gdyż wielz żeš iuż włyftki błogofławieńftwá odzierzał/ ktore tobie ten Pan ziednáł tą niewinná męká á śmierciá łwoią *RejPos* 90, 32, 102, 136v, 209, 281v (7); *BiałKat* 190v; *ModrzBaz* 101v; *SkarŻyw* 120.

»błogosławieństwem (u)błogosławić, być błogosławionym« [kalka łac: *benedicere benedictione*] (5): PRáwem błogofławieńftwem to iefł błogofławiony człék/ ktory nofi boiazń bożą przed oczymá łwemi *RejPs* 167; *RejAp* 25; *RejPos* 346; *BiałKat* 231; Błogofławiony Bog [...] ktory nam błogofławił wólélákim błogofławieńftwem duchownym *WujNT Eph* 1/3.

Wyrażenia: »błogosławieństwo boże, boskie; boże błogosławieństwo« (26 : 3): *RejPs* 221; *LubPs* M2v; *KrowObr* 99, 223; *BibRadz I* 3a marg, 478d marg; *GrzegRóżn* K3; *BiałKat* 186, 190v; *WujJudConf* 170; *CzechRozm* 3, 163, 168; y czytał im [*Iozue*] zakon/ y obietnice Bożego błogofławieńftwá/ iefli będą dobrzy *SkarŻyw* 503, 100, 408; *KołakCath* Bv; Błogofławieńftwo Boże czyni bogátymi. *KołakSzczęśl kt*, B3v, B4v, C2; Abowiem błogofławieńftwo Boże záwłze iefł łkuczne. *WujNT* 115, 155, Bbbbbbb3v; *SkarKaz* 159b [2 r.], Ooooo; *VotSzl* Dv; *SkarKazSej* 695b.

»doskonałe błogosławieństwo« (4): Bo dołkonalé błogofławieńftwo/ nieiefł w niebie dułfy bez ciála *OpecŻyw* 179v; *BiałKat* 103v [2 r.], 158v.

»błogosławieństwo duszne, duchowne; duchowne, duszne błogosławieństwo« (10 : 5): *KrowObr* 82v [2 r.], 92, 92v, 96v; *BibRadz I* 5v marg; [*Bóg*] Sam nas w łobie obrał/ [...] y duchownym błogofławieńftwem błogofławił. *CzechRozm* 222, 168; *SkarJedn* 148; *CzechEp* *2, 270; *KochWr* 23; *WujNT Eph* 1/3; *PowodPr* 13 [2 r.]. Cf »błogosławieństwem (u)błogosławić«.

»błogosławieństwo na ziemi i na niebie, nieba i ziemie« (7): *RejAp* 98; thu nie iuż nád takim káżdym włyftki błogofławieńftwá łciágnąc mułzá/ ná niebye y ná zyemi. *RejPos* 266, 89 [2 r.], 189, 211; *RejZwierc* 5.

»błogosławieństwo niebieskie; niebieskie błogosławieństwo« (6 : 5): *KrowObr* 97v, 103, 172; *BibRadz* I 5v *marg*; *KuczbKat* 395; *CzechRozm* 24v; *SkarŻyw* 242; *CzechEp* 270; *NiemObr* 10; *LatHar* 343; [Bóg] karze krześciani gdy przestępują mandaty wławnego syna Bożego/ [...] iż mając vpewnione obietnice błogosławieństwa niebieskiego/ onym pogárdziwży/ chwytaią się rzeczy ziemskich *PowodPr* 16.

»błogosławieństwo pańskie; pańskie błogosławieństwo« (24 : 1): *RejPs* 34; *LubPs* K3 *marg*, O2v *marg*, cc5v, cc6; *RejZwierz* 86; Co nam przynioło błogosławieństwo Pańskie/ ktore vczynił wstępując w niebo. *RejPos* 134v, 44, 81v, 85; *BialKat* 148v; *RejZwierz* 127, 140v, 141, 190, 229; *WujJud* 189; *CzechRozm* 137v, 145; *PowodPr* 5, 60; *CzahTr* F3; *GoslCast* 6; *SkorWinsz* A3; *RybWit* Av.

»wieczne, wiekuiste błogosławieństwo; błogosławieństwo wieczne« (48 : 11): *RejPs* 30v; żadnym obyczaiem błogosławieństwa wiecznego doydź nye możemy/ iedno przez mocną a dołkonaną wiarę w Krifthuła Pána. *LubPs* H3, B3, K2v, K3 *marg*, R, Vv *marg* (11); *KrowObr* 65, 163; *Leop Ps* 1 *arg*; *BibRadz* I 121; *RejAp* AA5, 69, 188v; *RejPos* 31, 33v, 65, 67, 85 (20); *BialKat* 103v, 231; *KuczbKat* 400; *WujJud* B3v; *RejPosWstaw* [41²]v; *CzechRozm* A3, 24v, 173v, 182, 256; *KarnNap* D3v; *ArtKanc* Qv; *KochWr* 23; *LatHar* 297, 422, 659; *SarnStat* 986; *PowodPr* 43.

Szeregi: »dary albo (i) błogosławieństwa; błogosławieństwa i dary« (4 : 2): *RejAp* 6v; *RejPos* 136v, 137; *WujJud* B2v; *SiebRozmysl* A; Iakie dary w dom Zácharyaszow matka Boża y błogosławieństwa [!] wnioła. *SkarKaz* 579a.

»dobro i błogosławieństwa; błogosławieństwo a dobroć« (2 : 1): iż doczełne dobrá náfze/ y wżytki błogosławieństwa náfze/ nam máią być s tego rozłzyrzone *RejPos* 294v, 141v; *SkarKaz* 6a.

»błogosławieństwo a (i) dobrodziejstwo; dobrodziejstwo a (i) błogosławieństwo« (3 : 3): *RejAp* 145; Dayże nam tedy miły Pánie/ áby tak były zápalone łłowá twoie w sercoch náfzych/ fkądby nam vroflo wżytko dobrodziejstwo y błogosławieństwo twoie *RejPos* 65v, 47, 179, 179v; *RejZwierz* 173v.

»łaska (boża), (a, i) błogosławieństwo; błogosławieństwo, (i) łaska« (12 : 5): *KrowObr* 89v, 97v; *BibRadz* I 478v *marg*; *RejAp* BB7v, 198; *GórnDworz* Mm6; *RejPos* 24, 42v, 53, 90v; Lecz łáfkę y błogosławieństwo Ewángelia przynosi *WujJudConf* 79; *CzechEp* *2; *LatHar* 42; *WujNT* 196; *SkarKaz* 581b; *VotSzl* B4v; *GoslCast* 6.

»błogosławieństwa a (i) obietnice; obietnice, błogo sławieństwa« (3 : 2): *RejAp* 69v, 88v; áni thez chcemy wfpomnieć ná święte błogosławieństwa iego/ á ná obietnice iego/ ktore łą wżytkim wiernym iego zgotowane *RejPos* 185v, 43, 175v.

»błogosławieństwo i pomoc; pomoc i błogosławieństwo« (1 : 1): á iáko Pan Bog ma błogosławieństwa y pomocy fwey dodawác? *PowodPr* 14; *VotSzl* F.

»błogosławieństwo i pożegnanie; pożegnanie a błogosławieństwo« (1 : 1): I będą wzywác imienia mego nád łyny Ifráelkimi/ á ia im dam błogosławieństwo y pożegnanie [*et ego benedicam eis*]. *Leop Num* 6/27; *RejPos* 136v.

»(więcej) błogosławieństwo a (abo, i, niżli) przeklećcie (przeklęctwo); przeklećcie i błogosławieństwo« (12 : 2): *RejPs* 127; *Leop Deut* 11/26, 30/1, 19; *RejPos* 63v, 65v; zda mi fie żebyś mi zá dobre nie miał/ iżbych cie takim proftakiem być rozumiał/ żebyś nie vmiał miedzy

błogosławieństwem á przeklęctwem obróc co ieft lepszego. *RejZwierc* 126v, 5v; *BudBib Deut* 30/1, *Ios* 8/34; *SkarŻyw* 503; *PowodPr* 6, 85; *SkarKaz* 6b.

»rozkosz, (radość, pociecha) (a, i) błogosławieństwo; błogosławieństwo albo rozkosz« (8 : 1): *SeklKat* G4; A iáka ieft zálie roskofz/ iáka pociechá/ iákie błogosławieństwá fthać mocno przy tym kołciele iego/ który ieft wieczny á nieodmienny *RejAp* 41v, 178v, 188v, 198v; *RejPos* 44, 110v, 298v; A w tych roskofzach/ á w tym błogosławieństwie/ y iákoż mu fie ma zdác krotki żywot iego? *RejZwierc* 156v.

»szczęście, szczęśliwość i błogosławieństwo; błogosławieństwo i szczęście (szczęśliwość)« (7 : 3): *CzechEp* 270; *NiemObr* 9; O PRAWDZIWEY Szczęśliwości y Błogosławieństwie iáko onego doftąpić/ y w nim żyć ná świecie możemy *KołakSzczęśl kt*, A2v, A3, B, C, C4; *PowodPr* 26; *SkarKaz* 579a.

»zapłata a (i) błogosławieństwo; błogosławieństwo i zapłata (wieczna)« (2 : 2): *KrowObr* 65; á którzy wiernie á fprawiedliwie obchodzą fie w tey winnicy iego/ [...] tym zapłátá á tym błogosławieństwo ieft záwždy od niego zgotowano. *RejPos* 60v, 315; *SarnStat* 986.

»zbawienie (wybawienie) a (i) błogosławieństwo; błogosławieństwo i zbawienie« (5 : 3): *KrowObr* 82v, 87, 87v; *RejPos* 351, 351v [2 r.], *RejPosWstaw* [41²]v; á wybáwienie y błogosławieństwo ich ważne y fkuteczne było *CzechRozm* 45.

»błogosławieństwa i złorzeczeństwa«: Błogosławieństwá y złorzeczeństwá ludu Izraélfkiego. *BibRadz I* 116 żp.

»żywot (wieczny) a (ani, i) błogosławieństwo; błogosławieństwo i żywot« (4 : 7): *LubPs* D marg, dd3; *BibRadz Ps* 133/3; *RejPos* 209, 209v, 241, 293v; *CzechRozm* A3; *SkarJedn* 4 [2 r.]; Iż Bog fám iedyny Oćiec ieft ftworzyćielem wżytkiego/ y przednieyfzym źródłem y fundámentem błogosławieństwá y żywotá wiecznego. *CzechEp* 290.

W przén (11) : W ktorym Boftwie [...] Y iedná ieft ftudnicá roskofzney ochłody y wżelákiego błogosławieństwá. *SarnUzn* B5; rozmnożę cię w narod wielki/ y vbłogosławię cie/ y rozwiemożę imię twoie/ y będziefz błogosławieństwem [*esto benedictio*] *BudBib Gen* 12/2; *SkarJedn* 386; WSzechmogący y wieczny Boże/ [...] wley w fercá ich wiekuiftá rofę błogosławieństwá twoiego. *LatHar* 628; A miefzkánia fprawiedliwych ludzi nápełnione będą błogosławieństwem. *KołakSzczęśl kt*.

Zwrot: »wylác błogosławieństwo« [*szyk zmienny*] (5): Wyley błogosławieństwo twoie/ ná ten Wofk/ y poświęć gi/ fwiátłościá láfki twoiey. *KrowObr* 89, 84, 92; *Leop Mal* 3/10; *SkarŻyw* 2.

Szereg: »szczęśliwość i błogosławieństwo«: y onęgo [*Chrystusa*] będziefz miał iáko żeglowánia twego żywota wodzem/ ták cię fám [...] do nawyższego ftopniá mądrości/ y wżytkich Cnot portu fczczęśliwości y błogosławieństwá [!] prawdziwego bez żadney omyłki przyprowadzi. *KołakSzczęśl* C2.

b. *Dobrobyt ziemski, dobro, szczęście doczesne; beatitas Mqcz, Calep; beatitudo, benedictio Mqcz* (60) : *BierRozm* 19; Wífytki káty ich fą rozlicznego bogáctwá nápełniony [...] ták iż za wielkie błogosławieństwo to iem ludzie poczytáią *RejPs* 213, 23, 73v; Záprawdę thedy nie błogosławieństwem/ ále nędzą wáż żywot może być okrafzon. *HistAl* K5v; *MurzNT* A4; *GliczKsiqż* M4v; *LubPs* ee6 marg [2 r.]; Vkaż ty proźęćie/ takowe błogosławieństwo twoiego beszeństwá/ iákie ia tobie tu vkázuie moiego małżeństwá? *KrowObr* 222; *RejWiz* 19v; poślá [*Dawid*] z onęgo łupu [...]

fwem ftárfzem w Iudá mowiac ták/ Oto bądźcie wczefniki błogosławieńftwá z łupow nieprzyiaćioł Páńfkich. *BibRadz* 1.Reg 30/26, I 381a *marg*; *BielKron* 1v, 4, 14v; *Mqcz* 23d, 202b; *OrzQuin* Q3v; *GórnDworz* Aa5, Ee4v, Ff8v, Ii, Kk8v (8); będa lie szyrzyc około niego. Iuż błogosławieńftwo w gumnie/ w oborze/ ná polu *RejPos* 115, 33, 41 *marg*, 42v, 87, 146v; *RejZwierc* 32v, 126v, Aaa3a; *SkarJedn* [A*2], 385, 398; *CzechEp* 368; kto fię rofkołzy rozmiłuię/ y w niey błogosławieńftwo fwe poloży/ kiedy rozumie żeby iá pośiadł/ á był iey Pánem/ tedy fię opák ftawa *GórnRozm* B3, L2v [2 r.]; *Calep* 126b; *GostGosp* 2; *GrabPospR* K2 [2 r.]; błogosławieńftwá żadnego z wáłzych rad y feymow nie máłz. *SkarKazSej* 660a.

Wyrażenia: »błogosławieńftwo cielesne« (2): iż ktokolwiek krztem fwiętym byłby odrodzon/ á tym oleiem pomázan/ wziąłby dufzne y ćielefne błogosławieńftwo *KrowObr* 82v, 82v.

»błogosławieńftwo doczesne; doczesne błogosławieńftwo« (3 : 3): *LubPs* V2v *marg*; *KrowObr* 65; *RejPos* 87, 103v *marg*, 292; wízákoż też Izmáel miał obietnicę błogosławieńftwá doczeńego *PowodPr* 13.

Szereg: »szczęście i błogosławieńftwo« (2): *NiemObr* 7; A niewiádomy rzeczy/ w ták niepewný kupi: Które pod fárbą fczęścia y błogosławieńftwá/ Tái w łobie wieczny fmród/ y iáwné błażieńftwá. *GostCast* 66.

W przen (1):

Szereg: »szczęście i błogosławieńftwo«: Tegoż fię y wy boyćie/ á z fundámentu fczęścia y błogosławieńftwá kroleftwá fwego nie sfępuycie *SkarKazSej* 683a.

c. Potomstwo (1) :

Zwrot: »wzbudzić błogosławieńftwo«: iż [Pan] y z popiołu Izáákowego może wzbudzić obiecáne błogosławieńftwo. *BibRadz* I 12a *marg*.

5. Szczodroblivość, hojność; dobroczynność, jałmużna (7) : Zdáło mi fię tedy zá rzecz potrzebná prośić bráćiey/ áby do was w przod półzli/ y pierwey zgotowáli wáłzę fczodroblivość (*marg*) błogosławieńftwo. G. L. (-) przedtym obiecáná *WujNT* 2.Cor 9/5, 640 *marg*.

W przen (5) : Lecż to mowię/ kto sieie fkapo/ fkapo y żác będzie: á kto sieie fczodrze/ fczodrze y żác będzie. Kto też sieie w błóflawieńftwiech [!]/ w błogosławieńftwách żác będzie *BudNT* 2.Cor 9/6, 9/6; *WujNT* 2.Cor 9/6 [2 r.], 640.

6. Dostojność (w tytule grzecznościowym w stosunku do papieża, na znak czci, poważania) (5) :

Zestawienia: »błogosławieńftwo twe; twe błogosławieńftwo« (2 : 1): nabłogosławieńftwy oycze/ ofyáruyę fye podáyac pod nogi twego błogosławieńftwá ze wífytkim com yeft *KromRozm* I I3; *KromRozm* III O4; *WujJud* 117v.

»wasze błogosławieńftwo« (2): Oznaymyamy wálfemu błogosławieńftwu/ iż nyektorzy bráćya w fályedftwe nálfym nyektorá bráćyá nálfę/ [...] z ich ftopnyá zrzucáyá *KromRozm* III P3v; *SkarJedn* 119.

Synonimy: **1.** benedykcya, dobrorzeczenie, »dobre życzenie«, winszowanie; **a.** poświęcanie, pożegnanie, przeżegnanie, potwierdzenie; **2.** dar, dobro, dobrodziejstwo, łaska, pomoc; **a.** obietnica, pirworodzieńftwo, powaga, wezwanie; **3.** błożenie, chwała, dziękowanie; **4.** a. błogość, szczęście, szczęśliwość; **5.** szczodroblivość.

Cf **BŁGOSŁAWIENIE**, **BŁGOSŁAWIONOŚĆ**, **BŁGOSŁAWNOŚĆ**,
BOGOSŁAWIENIE

BZ